

Szováta Hírmondó

Önkormányzati tájékoztató

XXI. évf. 215. szám 2022. március

Március 15.

Fotók: Fülöp Edmund

Március idusa közösségben

Közvetlenül a COVID-19 nevezetű világvárvány lecsengése és az üzemanyagpánik után, az orosz-ukrán háború közepette Erdély szerte megemlékeztek március 15-én az 1848-as 1849-es forradalom és szabadságharc áldozataira.

Évről évre ezen a napon Szováta is megemlékező ünnepséget szervez az önkormányzat, a helyi RMDSZ szervezet és a város tanintézményeinek a bevonásával. Az esemény a hagyományokhoz híven a Domokos Kázmér Szakközépiskola udvarán gyülekezéssel indult, a diákok és a pedagógusok legszebb ruhájukat öltötték magukra, a nemzeti ünnep legfontosabb jelképét, a kokárdát is büszkén viselték mellkasukon. Miután mindenki megérkezett a helyszínre, az ünneplő tömeg 15. Mátyás Huszárezred hagyományörzői és a korondi fúvószenekar kíséretében felvonult az önkormányzat kertjébe, ahol a 48-as kopjafánál el-

helyezték a virágkoszorúkat. Ezt követően a fürdőtelepen, a Petőfi Sándorról elnevezett parkban folytatódott a megemlékezés. Itt a megemlékezők elénekelték a székely és a magyar himnuszt, majd beszédek, szavatok és zenés műsor színesítette a programot.

Fülöp László Zsolt, Szováta város polgármester elsőként köszöntötte a résztvevőket, majd elmondta, nagy megtiszteltetés, ugyanakkor öröm három év távlatából újra itt lenni és ünnepelni. „Az elmúlt két év minden nehézségével együtt egy nagyon ellentmondásos, ugyanakkor tanulságos időszak kell, hogy legyen mindannyiunk életében. Nehézségek mindig is voltak és mindig is lesznek. De ha megfontoltan, okosan próbáljuk venni az akadályokat, az Úristen segítségével úrrá tudunk lenni a nehézségeken. Percre pontosan két éve ezelőtt városunkat karantén központtá nyilvánították

Hová tettük

„Csak ami nincs, annak van bokra” (József Attila: Eszmélet)

Csak ami nincs, annak van súlya. Csak a nincs nyom le minket, csak a nincs görbít hátat, rogyaszt térdet, csak a hiányérzet feszít, lapít mindig a földhöz. Csak amit végleg elveszítünk, annak tudjuk valójában felbecsülni az értékét.

Számot sem tudunk vetni azzal, ami van. Hogyan is tudnánk, ha lépten-nyomon nem botlunk bele, sőt, nem is érzékeljük. Egyszerűen megszűnik számunkra lenni, és már csak akkor lesz, ha már végképp nincsen, csak a hiánya teheti valóságossá. Csak az van, ami nincs már, ami volt, vagy csak vágytuk, álmotunk róla, aminek a hiánya sajog bennünk.

A békével úgy vagyunk, mint az egészséggel: bár tudjuk, hogy mennyire fontos, mégsem tudunk vigyázni rá, mert ezernyi más dolog eltereli róla a figyelmünket, közben meg kicsorog az ujjaink közt, elillan, s egyszer csak arra ébredünk, hogy már nincs, eltűnt valahová.

Nincs békénk, örökös háborgás, háborúság van bennünk, mert hajt az élet, és nincs megállás, úz a mindig többet, jobbat mohó akarása. Versenyt futunk egymással és önmagunkkal. Versenyt futunk az idővel, mert nem tudjuk magunkat átadni neki.

A szomszédban fegyverek dörögnek. Minket elöntött az iszonyat. Ideges ujjakkal matatunk: volt-e békénk, s ha igen, hová is tettük?

Molnos Ferenc

A Polgármesteri Hivatal elérhetőségei:
Cím: 545500 Szováta,
Főút, 155 szám
Tel: 0265 – 570218
Fax: 0265 – 570524
E-mail:
secretariat@primaria.szovata.ro

Fülöp László Zsolt
polgármester
fogadóórái:

– Kedd 11,00 órától;

Simon Ildikó
anyakönyvvezető
0762201950
– hívható hétfőig illetve
ünnepeken is

Városházi anyakönyvi adatok

Bejelentett újszülöttek:

Nagy Hunor – (szülei: Nagy Ferencz és Nagy Enikő);
Fábián Ede Béla – (szülei: Fábián Róbert és Fábián Ottilia Ildikó);
Dezső Máté – (szülei: Dezső Attila József és Dezső Rozália);
Székely Dániel – (szülei: Székely Barna és Székely Anita Zsuzsa);
Bartha Koppány – (szülei: Bartha József és Bartha Réka);

Elhunytak:

Ozsváth Margaréta – (sz: 1932) – Hosszú utca 12 szám;
Csonta András – (sz. 1950) – Virág ltp. A₁/4 szám;
Bokor Róbert – (sz. 1949) – Petőfi S. ltp. G₂/14 szám;
Biró Gábor – (sz. 1938) – Akác utca 28 szám;
Faluvégi István – (sz. 1958) – Szováta
Lukács Irma – (sz. 1950) – Petőfi S. ltp. Z₂/2 szám;

Önmagadat

Ne tagadd, fontos volt neked, hogy ott légy, részeként a sokaságnak, hogy ily módon is kötdj, kapcsolódj másokhoz, hogy ünnepelj velük együtt, hiszen a véreid.

Ha csak egyszer-kétszer is elengeded, mondván, hogy fáradt vagy, nem érsz rá vagy netán mert unod, hiszen annyiszor voltál ott, máris magadból engedtl el egy darabot, máris kevesebb leszel, mint amennyi voltál.

Az életed engeded így el apránként, s talán észre sem veszed.

Az ünnep érted van, de nem azért, hogy meglepetésekkel várjon, kiszolgáljon és szórakoztasson. Az ünnep egy sokszor megélt szertartás. Vele önmagadat tiszteled meg.

Molnos

Önkormányzati határozatok

13/10.02.2022-es számú Határozat – a Szováta Lakosság-nyilvántartó Szolgálat új székhelyére vonatkozó H.C.L. nr.156/23.12.2021-as helyi tanácsi határozat módosításáról;

14/23.02.2022-es számú Határozat – Szováta Város 2021. évi költségvetési többletének felhasználásáról;

15/23.02.2022-es számú Határozat – Szováta Város főjegyzője szakmai teljesítményének elbírálására két személy kijelöléséről az önkormányzati testület által saját tagjai közül;

16/23.02.2022-es számú Határozat – a Domokos Kázmér Technológiai Líceum valamint az S. Illyés János Gimnázium ingázó pedagógusai utazási költségeinek visszatérítéséről;

17/23.02.2022-es számú Határozat – egyes szováta ingatlanok értékelési jelentésének elfogadásáról;

18/23.02.2022-es számú Határozat – a 2022. évi helyi adókra és illetékekre vonatkozó H.C.L. nr.145/25.11.2021-es számú önkormányzati határozat módosításáról;

19/23.02.2022-es számú Határozat – a Szováta, Tavasz utca 58 szám alatt a Szováta Város valamint a Kaufland Romania Societate în Comandită és a Projektentwicklung kft között megkötött 789/15.02.2022-es számú megállapodás szerint végzett 1-es és 2-es számú beruházások a város köztulajdonába vételéről;

20/23.02.2022-es számú Határozat – Szováta Város csatlakozásáról az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentési programjához a közlekedés terén az energetikai szempontból nem szennyező közúti járművek előnyben részesítésével (Rabla Plus);

21/23.02.2022-es számú Határozat – Szováta Város csatlakozásáról az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentési programjához a közlekedés terén elektromos töltőállomások létrehozásával a városban;

22/23.02.2022-es számú Határozat – egy jogi tanácsadói illetve az igazságszolgáltató szervek előtti jogi képviselési megbízásról Szováta város közigazgatási egység valamint a hozzá tartozó köztisztviselők részére;

Adresa Primăriei
Orașului Sovata:
Sovata, Str. Principală
Nr. 155.
Tel: 0265 570 218
Fax: 0265 570 524
E-mail:
secretariat@primaria.szovata.ro

Simon Ildikó
ofițer de stare civilă
telefon: 0762201950

ÎN ATENȚIA CETĂȚENILOR CARE DEȚIN ACTE DE IDENTITATE A CĂROR TERMEN DE VALABILITATE A EXPIRAT ÎNCEPÂND DE 1 MARTIE 2020

I. În considerarea dispozițiilor cuprinse în art.45 din O.U.G. nr 70/14.05.2020 coroborate cu cele ale art. nr. 4 alin. 5 din Legea 55/ 15.05.2020, actele de identitate ale căror termen de valabilitate (înscris în actul de identitate) a expirat începând de 01.03. 2020, și-au menținut valabilitatea pe toată durata de stării de urgență/alertă.

Conform aceluiași act normativ, actele de identitate expirate începând de 1 martie 2020 își mențin valabilitatea încă 60 de zile de la încetarea stării de alertă.

Deoarece începând de 09 martie 2022, starea de alertă a încetat, în vederea obținerii unui nou act de identitate valabil, venim cu rugămintea către cetățenii, care se află în situația menționată anterior, să se prezinte/programeze din timp la Serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor care deservește localitatea de domiciliu, pentru a evita astfel supraaglomerarea acestor servicii.

La nivelul județului sunt în evidență un număr de 9885 de persoane cărora le-a expirat actul de identitate în perioada de 1 martie 2020 / 7 martie 2022.

II. Pentru informații suplimentară cetățenii se pot adresa în mod direct Serviciului public comunitar local de evidență a persoanelor (S.P.C.L.E.P.) care deservește localitatea de domiciliu/reședință, precum și instituției noastre, după caz.

Datele de contact ale celor 19 S.P.C.L.E.P. din județul Mureș se găsesc la adresa <http://www.cjmures.ro/djepmures/spclep.html>

Director general
Codruța Savă

Hotărârile Consiliului Local

HOTĂRÂREA NR. 13/10.02.2022
cu privire la modificarea H.C.L. nr.156/23.12.2021 privind aprobarea stabilirii noului sediu al Serviciului Public Comunitar Local de Evidență a Persoanelor Sovata, județul Mureș;

HOTĂRÂREA NR. 14/23.02.2022
– cu privire la utilizarea excedentului bugetului local rezultat la încheierea exercițiului bugetar al anului 2021;

HOTĂRÂREA NR. 15/23.02.2022
– privind nominalizarea de către Consiliul Local al Orașului Sovata a doi consilieri locali care vor avea calitatea de evaluatori în cadrul comisiei de evaluare a performanțelor profesionale individuale ale secretarului general al orașului Sovata;

HOTĂRÂREA NR. 16/23.02.2022
– privind aprobarea decontării cheltuielilor de deplasare a cadrelor didactice din cadrul Liceului Tehnologic „Domokos Kázmér” și Școala Gimnazială „S.Ilyés Lajos” Sovata;

HOTĂRÂREA NR. 17/23.02.2022
– cu privire la aprobarea Rapoartelor de evaluare a unor imobile situate în Orașul Sovata;

HOTĂRÂREA NR. 18/23.02.2022
– cu privire la aprobarea modificării H.C.L. nr.145/25.11.2021 cu privire la stabilirea impozitelor și taxelor locale, pe anul 2022;

HOTĂRÂREA NR. 19/23.02.2022
– cu privire la preluarea în domeniul public al Orașului Sovata, a investițiilor 1 și 2 situate la adresa din Sovata, str. Primăverii nr.58, conform convenției numărul 789/15.02.2022 încheiat între Oraș Sovata, Kaufland Romania Societate în Comandită și AEDIFICIUM PROJEKTENTWICKLUNG SRL;

HOTĂRÂREA NR. 20/23.02.2022
– cu privire la participarea Orașului Sovata la Programul privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în transporturi, prin promovarea vehiculelor de transport rutier nepoluante din

punct de vedere energetic (Rabla Plus);

HOTĂRÂREA NR. 21/23.02.2022 – cu privire la participarea Orașului Sovata la PROGRAMUL PRIVIND REDUCEREA EMISIILOR DE GAZE CU EFECT DE SERĂ ÎN TRANSPORTURI - STAȚII DE REÎNCĂRCARE PENTRU VEICULE ELECTRICE ÎN LOCALITĂȚI cu investiția „Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în transporturi, prin promovarea infrastructurii pentru vehiculele de transport rutier nepoluant din punct de vedere energetic: stații de reîncărcare pentru vehicule electrice în Orașul Sovata, jud.Mureș”;

HOTĂRÂREA NR. 22/23.02.2022 – cu privire la aprobarea achiziționării unor servicii juridice constând în consultanță juridică de specialitate, asistență juridică și/sau de reprezentare în fața instanțelor de judecată ale UAT Oraș Sovata, ale autorităților și instituțiilor publice ale administrației publice locale ale orașului Sovata;

egy nap alatt. Nagy volt az ijedség, a felháborodás, de nyugodtan és megfontoltan előnyt tudtunk kovácsolni a hátrányunkból. „ – fogalmazott az előljáró. Az RMDSZ szovátai szervezetének elnöke rámutatott arra is, hogy amikor minden be volt zárva, ők építettek, újítottak, kezdetben a fürdőtelepen, majd a város többi részén is. Amikor nem volt szabad találkozni, csoportos együttlétet szervezni, lehetőségekhez mérten ők táncoktatást, hangszeroktatást tartottak a gyerekeknek.

Ezt követően Márky Dániel konzul Orbán Viktor, Magyarország miniszterelnökének üzenetét tolmácsolta, majd Dénes Attila Nórbert, szovátai tanuló Március 15. című versét hallották az egybegyűltek. A Domokos Kázmér Szakközépiskola és az S. Illyés Lajos Általános Iskola diákjai egy közös zenés műsort mutattak be a színpadon, Márton

Fotó: Molnos Ferenc

Károlyné, született Patakfalvi Anna szintén saját szerzeménnyel készült Honszeretet címmel, a Sirülők Néptáncgyűttes Tőkés Lóránt oktató irányításával pedig egy egész ünnepi műsort adtak elő. Gilyén Levente helyi református lelkipásztor igehirdetése után, a rendezvény fénypontjaként a megemlékezők koszorúkat helyeztek el előbb a Petőfi Sándor, majd a Nicolae Bălcescu szobroknál. Virágkoszorút helyezett el: Magyarország Csíkszeredai Főkonzulátusa, Szováta város polgármesteri hivatala, az RMDSZ szovátai szervezete, a Szovátai Ifjúsági Szervezet, a Szovátai Unitárius Egyházközség, a Szovátai Református Egyházközség, a Szovátai Katolikus Egyházközség, a történelmi vitézi rend, a 15. Mátyás Huszárezred hagyományörzői, a 128-as Domokos Mihály Cserkészcsapat, a Bernády Közművelődési Egylet és a Sirülők Néptáncgyűttes.

A megemlékezés itt nem ért véget, este hét órától ünnepi műsort adott elő a Tücsökraj zenekar a Virág Lakónegyed előtti téren a Mátyás Huszárok közreműködésével, majd tűzijátékkal zárult a nap.

Két év után végre a járványügyi korlátozások nélkül zajlott az ünnepség Szovátán,

Ez a hangulaton is meglátszott, mindenki örült annak, hogy végre nem kell védőmaszkot viselni és távolságot tartani, illetve hogy a résztvevők számát sem korlátozzák. A szomszédban dúló háború azonban emlékeztette a résztvevőket arra is, hogy bármikor bekövetkezhet egy újabb katasztrófa, édesapák, nagyapák, testvérek, és akár nők kényszerülhetnek ismét frontvonalra, hogy megvédjék hazájukat, nemzetüket, családjukat.

Fotó: Molnos Ferenc

Szováta város Polgármesteri Hivatala, az adófizetők tudomására hozza, hogy azok a magánszemélyek, akik március 31-ig, teljes egészében befizetik a 2022-es épület, terület és gépjármű-adóikat, 10%-os kedvezményben részesülnek.

Emlékeztetjük az adófizetőket, hogy a nem lakásrendeltetésű ingatlanok felértékelési jelentéseit, legkésőbb 2022. március 31-ig kell benyújtani.

Ezúton felkérjük azon adófizetőket, akik adóhátrállékkal rendelkeznek, minél hamarabb tegyenek eleget kötelezettségeiknek, elkerülvén a késedelmi kamatok felhalmozódását és a kényeszerbehajtással járó kellemetlenségeket.

Figyelem! Ne játsszunk a tűzzel!

A TÁRLÓK, SZÁRAZFÜVEK, NÖVÉNYI MARADVÁNYOK ÉGETÉSE SZIGORÚAN CSAK A TŰZVÉDELMI SZABÁLYOK BETARTÁSÁVAL, A TŰZVESZÉLYES-MUNKÁ VÉGZÉSÉRE FELJOGOSÍTÓ ENGEDÉLY BESZERZÉSE ÉS AZ ÖNKÉNTES KATASZTRÓFAVÉDELMI SZOLGÁLAT ELŐZETES ÉRTESÍTÉSE UTÁN TÖRTÉN HET!

Ezen előírás be nem tartását, az 537/06.06.2007-es számú kormányhatározat értelmében 2500 lejtől 5000 lejig terjedő pénzbírsággal büntetik!

Felkérjük a tisztelt lakosokat, hogy tegyenek meg minden óvintézkedést a tüzesetek okainak kiküszöbölésére, amelyek súlyosan veszélyeztetik a saját, a szomszédok háztartását, valamint súlyos károkat okozhatnak az erdőkben és legelőkön!

A tüzesetek lehetséges okai:

- a tarlók, legelők, kaszálók és száraz növényi maradványok égetés útján való tisztítása;
- a felügyelet nélkül hagyott nyílt tüzek, főleg éjszakai, illetve szeles időben;
- gyerekek tűzzel való játéka;
- a véletlenszerűen eldobott égő gyufa, égő cigarettavég;

Felhívjuk Szováta lakosságának figyelmét, hogy HÉTFŐN, március 14-én, kezdődik a romániai NÉPSZÁMLÁLÁS!

A román, magyar és roma nyelven elérhető kérdőív kitöltéséhez kérjük kollégáink segítségét a Szovátai Polgármesteri Hivatal alábbi két helyszínén:

- 4-es iroda – Ügyfélfogadó iroda
- Kusztoz Endre emlékház és képzőművészeti galéria, Géra utca 16 szám;
- a következő program szerint:
- hétfő - csütörtök: 8.00 – 16.00
- péntek: 8.00 – 14.00
- szombaton: 8.00 – 14.00

Primăria orașului Sovata, aduce la cunoștința acelor contribuabili persoane fizice, care achită până la data de 31 martie impozitul pe clădiri, impozitul pe teren și impozitul auto datorat pentru întregul an 2022, beneficiază de o bonificație de 10%.

Vă aducem la cunoștință că rapoartele de evaluare a clădirilor nerezidențiale, pot fi depuse cel târziu până la data de 31 martie 2022.

Rugăm pe acei contribuabili care figurează cu restanțe la plata impozitelor și taxelor locale, să rezolve datoriile cât mai urgent evitând astfel acumularea dobânzilor penalizatoare, evitând astfel neplăcerile cauzate de procedurile de executare silită.

În atenția locuitorilor orașului!

EXECUTAREA ARDERILOR RESTURILOR VEGETALE, A GUNOAIELOR, DEȘEURILOR ȘI MIRIȘTILOR SE FACE CU RESPECTAREA PREVEDERILOR LEGALE, NUMAI PE BAZA PERMISULUI DE LUCRU CU FOC, ȘI DUPĂ CE A FOST ANUNȚAT ÎN PREALABIL SERVICIUL VOLUNTAR PENTRU SITUAȚII DE URGENȚĂ AL ORAȘULUI.

Cei care provoacă astfel de incendii vor fi sancționați cu o sumă între 2500 și 5000 ron.

Având în vedere numărul mare de incendii produse în ultimii ani, în perioada de primăvară, vară și toamnă cauzate de focul deschis sub diferite forme:

- curățirea prin ardere a vegetației uscate și resturilor vegetale din curți, grădini, terenuri agricole și pășuni;
 - focuri deschise nesupravegheate făcute pe timp de noapte sau vânt;
 - jocul copiilor cu focul;
 - aruncarea la întâmplare a chibriturilor și a țigărilor nestinse;
- rugăm cetățenii orașului SOVATA să ia măsuri de prevenire și înlăturare a acestor cauze care ar putea provoca incendii atât în gospodăriile proprii cât și în vecini, precum și a pădurilor!

Atragem atenția locuitorilor orașului Sovata, că de LUNI, 14 martie începe Recensământul Populației și a Locuințelor din România!

Pentru a completa chestionarul disponibil în limba română, maghiară și rromani, cereți ajutorul colegilor noștri la următoarele sedii ale Primăriei Sovata:

- Biroul 4 – Compartimentul Relații cu Publicul
- Casa memorială și galeria de artă Kusztoz, Str. Ghera 16; conform programului următor:
- luni – joi: 8.00 – 16.00
- vineri: 8.00 – 14.00
- sâmbătă: 8.00 – 14.00

Tavaszi nagytakarítás

Szováta város polgármesteri hivatala meghirdeti hagyományos tavaszi nagytakarítási akcióját. A házkörnyéki takarításból származó (kimondottan csak) kerti hulladék, ágyvesedék és gaz elszállítása az alábbi program szerint történik:

I. szakasz - március 14 – 18. között: Parajdi út, Május 1-, Pacsirta-, Kurta-, Szilfa-, Juhod-, Rigó-, Bánya-, Gyár-, Tavaszi-, Sebesd-, Balcescu-, Farkas-, Templom-, December 22-, Hársfa- és Sómező utca, Bekecs negyed, Fő út (a Fekete Medve szállóig);

II. szakasz - március 21 - 25. között a központi zónában: Fő út (a Fekete Medve szállótól felfele), Petőfi Sándor negyed, Virág negyed, M.Eminescu negyed, Rózsák útja (a fürdőtelep

kezdetéig - újbuzsmegálló), Sport-, Mester-, Géra-, Csorgó-, Tölgyes-, Csendes-, Fülemüle-, Hóvirág-, Patak-, Tó-, Rakotytyás- és Kisállomás utca;

III. szakaszban - március 28. és április 1. között a szakadati részen: Akác-, Hosszú-, Restád-, Kisbük-, Őzike-, Kerekdomb-, Mező-, Vetés-, József Attila-, Hegy- és Vadász utca;

IV. szakaszban - április 4 - 8. között a fürdőtelepen: Rózsák útja telepi szakasza, Fenyő-, Sas-, Nyár-, Szarvas-, Kicsimező-, Patakmajor-, Tivoli-, Csillag-, Nap- és Égerfa utca;

V. szakaszban - április 11 - 15. között Illyésmezőben;
Kérjük együttműködésüket és a fenti program tiszteletben tartását!

Asztalos szerettem volna lenni

Február utolsó vasárnapján 27 év szóvátai szolgálat után átadta a szószéket Baczoni Sándor református lelkipásztor, és nyugdíjba vonult. A maroshévízi származású Tiszteletes Úrt és családját a rendszerváltás utáni években Olasztelekről hívták Szovátára.

Farkas Júlia (F.J.): Mint minden nyugdíjazottól, öntől is meg kell kérdeznem, mért választotta negyven évvel ezelőtt ezt a hivatást?

Baczoni Sándor (B.S.): Nagyon szép szó lett a lelkesítő közösségben, a teológiában, hogy elhívás, megszólítás. Én nem merném ennyire konkrétan kimondani, hogy azért mentem a teológiára, mert engem megszólított az Úr, vagy volt elhívásom erre a szolgálatra. Ha őszinte akarok lenni, akkor nekem először nem elhívásom, hanem küldetés tudatom volt. Éreztem, hogy az Úr Istentől kaptam egy képességet, amit fel kell használnjak, nemcsak a magam hasznára, hanem az Ő dicsőségére. Aztán az elhívás megtörtént a teológián, ott megéreztem, hogy több mint küldetés.

F.J.: Amikor a városba jöttek, melyek voltak azok a kihívások, amelyekkel szembe kellett nézniük?

B.S.: A meghívásunknak volt egy feltétele. Ha megválasztanak, akkor vállaljuk-e a templombővítést. A korosztályommal együtt olyan csoporthoz tartoztam akik érezték, hogy 1990 után eljött az idő, hogy gyorsan-gyorsan behozzuk, amit negyven év alatt a kommunizmus nem engedett. Ekkor kezdődtek el a templomépítések, visszaigénylések valamint a földterületek megszerzése is. Tehát 1995-től inkább adminisztratív élet kezdődött el

itt az egyháznál. Leginkább abban mérhető ez a 27 év, hogy az idő előrehaladtával rájöttem, hogy nem adminisztrátori feladatomban van, hanem lelkipásztori. Nekem könnyű dolgom volt, mert az elődöm, Antal Sándor lelkipásztor és felesége Margit szintén hivatástudatosan, lelkiileg építették a felekezetet. Tehát én egyéneként lelkiileg erős gyülekezetet kaptam. Hiszem, hogy a közösségépítésben a feleségemmel együtt nekünk is szerepünk volt, hiszen az Istentiszteletek, bibliaórák, vallásórák, nőszövetség, ezek mind olyan

missziói alkalmak voltak, amikor lelkiileg tudtuk megszólítani, közösséggé formálni az embereket.

F.J.: Ez olyan „vállalkozás”, amiben ketten kell helyt állni, és közösen megtalálni az utat. Hogyan tudták a feleségével megkapni a hangot, ami által együtt tudták vezetni a református gyülekezetet?

Ez volt a legnehezebb! – mondta a Tiszteletes Úr. Elmesélt két olyan szituációt, amely által kizárták annak a lehetőségét, hogy feleségével együtt végezzék a szóvátai szolgálatot. Az első bibliaórájuk alkalmával az egyik hölgy elutasította, hogy a Tiszteletes Asszony foglalkozzon az idősekkel, családlátogatással, arra hivatkozva, hogy a szakadati és illyésmezei gyülekezet az övé. A második ilyen esemény az istentisztelet előtt történt, egy hölgy hazament, amikor meghallotta, hogy a Tiszteletes Asszony fog prédikálni.

B.S.: Ez a két dolog lebénította a feleségemet. Nehéz volt, hogy ő bekapcsolódjon és mint szolgatárs együtt végezzük a feladatunkat Szovátán. Sok örömtől elmaradt, megfosztották. Aztán eltelték az évek és ő a bibliaórákban, a nőszövetségben kapcsolódott igazán be a gyülekezeti életbe. Azt mondják, hogy az idő mindent begyógyít, én hiszem, hogy nem az idő, hanem az Úr Isten volt, aki begyógyította ezeket az emberi sebeket. Háttérből részt vett a gyülekezet életében. Én hiszem, hogy sokkal könnyebben kialakult volna a kötődés, hogyha nincsenek ezek a meggondolatlanul kimondott kijelentések. Ebből megtanultam, hogy a 27 év szolgálat alatt nagyon vigyáztam a szóra, mert tudtam, hogy a szó, az biza sokszor nagyobb sebeket ejt, mint a becsületes pofonadás.

F.J.: Mi okozott még nehézséget a szolgálat alatt?

B.S.: Elteltek az évek, mint szolgáló lelkipásztor kötődtem presbiterekhez, családokhoz, gyülekezeti tagokhoz. Temetések alkalmával meg kellett állni, és szembesülni, hogy családok, akiket tisztelve, szeretek, akik velem együtt haladtak az úton, nagyon mély ponton vannak. Én érzékenyebb típusú ember vagyok, ezt próbálok palástolni, de megtörtént temetések alkalmával, hogy tudtam, vigasztalni kell, de amikor az embernek összeszorul a torka...A teológia úgy írja, hogy a lelkipásztor úgy kell mondja Krisztus beszédét, hogy először önmagát győzi meg. Odaállni és tudni azt, hogy van örök élet, az csodálatos, erről bizonyoságot tenni szép, de az is igaz, hogy az ember temetések alkalmával azért búcsúzik is, valakinek a kezét el kell engedni. Na, ez volt a legnehezebb!

F.J.: A prédikációkhoz hétről-hétre mi adott inspirációt?

B.S.: Amikor készültem a prédikációkra, akkor tudtam, hogy mi történik a környezetemben, a gyülekezetemben, tudtam, hogy miről kell beszélni, és kiket kell megszólítani. Mindig így találtam rá a szentírásban azokra a igékre, amelyeket utána csak ki kellett bontani.

F.J.: A nyugdíjas éveiben mi fog a leginkább hiányozni?

B.S.: Ezt mondom mindenkinek, és ezt valóban így érzem: az igehirdetés, a prédikálás, a vallásórák, az emberekkel való lelki kapcsolat. Az, hogy bejöhettek, van egy közösség, mosolyoghatok, visszamosolyognak rám, kötődünk. Nekem ez volt a küldetésem. Én KT órákon, vallásórákon nem vallást tanítottam a gyerekeknek, hanem azt szerettem volna megtanítani, hogy a vallás segítségével hogyan lehet eljutni Jézus Krisztusig, a másik emberig. Na most ez nagyon fog hiányozni, mert ugye nem úgy van, hogy megállok a Placcon, és akkor tessenek jönni, mert én most prédikálok. Amit a nyugdíjas év pótolni fog, az a gyerekeimmel való kapcsolatot, Szovátán tudják, hogy két fiúkn van, az egyik Budapest miatt az unokámat nem láthattam, most Budapesten is megszületett a kicsiunokám, még élőben nem találkozhattunk vele. Ezt fogja pótolni a nyugdíjas esztendő.

F.J.: Hogyha nem ezt a hivatást választotta volna, akkor milyen szakmában tudta volna elképzelni magát?

B.S.:Asztalos szerettem volna lenni! Maroshévízen születtem, ott jártam iskoláimat, nyolcan voltunk fiúk az 1-8 osztályos években, abból hét fiú asztalos lett. Édesanyám azt mondta, hogy lehetsz még asztalos középiskola után is, de egyszer a testvéreddel együtt végezd el a középiskolát. Ma hálát adok a Jó Istennek, hogy nem lettem asztalos, mert biztos hogy balkezes lettem volna, nagyon sok ujjam hiányozna. Nem lett volna beteljesedett életem, mert az évek alatt rájöttem, hogy a székely emberhez hasonlóan én is mindenhez értek, de semmihez se igazán!

Vörösbegy

Kis termetű, kerekded madár. Testhossza 14 cm. Az öregek homloka, fejdala és melle élénk narancsvörös. A hátoldaluk egyszínű olívbarna.

Szovátán közelről megfigyelhettem kétszer is a Fekete-tó északi oldalánál húzódó bokros erdőszélen, ahol március közepén rövid dallamokkal jelezte, hogy várja a tavaszi virágok bomlását-illatozását.

A fiatalokon nincs narancsvörös szín. Tollazatuk sötétbarnán és sárgásbarnán pettyezett, sávozott is. Rövid, barna farkuk és tömzsi termetük különbözteti meg őket a kerti rozsdafarkú és fülemüle fiataljaitól.

Az angolok nagy becsben tartják, nemzeti madaruknak tekintik. Nemcsak a Kárpát-medencében és a Brit-szigeten él, hanem Nyugat-Szibériában, Kisázsiaiban, az Atlasz-hegység országaiban valamint a Kanári- és az Azori-szigeteken.

Hangja: Gyakran ismételt „tik” vagy halk, elnyújtott „csiii”.

Éneke kissé vontatott, de dallamos és változatos.

Élőhelye: Sűrű aljnövényzetű erdőfoltok, kertek, ligetek, parkok.

Fészket a gyökerek közé, bokrok alá, öreg épületek részeibe építi. Otthonosan érzi magát az olyan erdőkből, ahol vastag a moharéteg és az avartakaró. Nyár idején leginkább rovarokat kutat az avarréteg alatt, de ősz felé és őszön bogyókat is szed.

Nagy szemei és viszonylag hosszú csüdje arra utal, hogy idejének jelentős részét a fényszegény erdőkből töltötte, tölti.

A rozsdavörös begyének fontos szerepe van a birtokának őrzésében. D. Lack angol kutató könyvet írt a vörösbegy életéről, és megfigyeléseivel igazolta, hogy begyének vörös színét a vetélytársainak mutogatta. Ezt a színt látva rajta, az ellenlábasai elbizonytalanokdtek.

Van hátránya is ennek a vörös színnek, mert így az ellenségei könnyebben felfigyelnek rá.

D. Attenborough kutató írja, hogy a színek és minták segítségével még azok is megismerik, akik nem ornitológusok.

A hím sok esetben jól látható ágra száll, kidülleszteti mellét, így bizonyítja, hogy a környék az ő élettere.

Márton Béla

Digitális dadus

Amikor a virtuális világról beszélgetünk, akkor általánosan minden szülő elkezd védekezni, hátrítani, vagy épp csendben maradni. Valljuk be, ez a téma mindenkit kényesen érint. INTERNET: a láthatatlan mumus, ami a mostani gyerekek tekintetét hipnotizálja, amit a legtöbb ember nem lát át, nem ismer, de előszeretettel használja.

Három szülői típus van. Akik a digitális eszközökkel próbálják lefoglalni a gyereket, egyfajta ingyen bébiszitterként alkalmazzák azt; akik nem engedik a gyerkőcöket a telefon, laptop, tablet bűvös háromszögébe, és van az a szülői csoport, amelyik lehetőségekhez mérten a megfelelő egyensúly megtalálására törekszik (kisebb nagyobb sikerrel).

A web világa olyan gyorsan robbant be a köztudatba, hogy tudatosan odafigyelni, kezelni nem lehetett, és szinte képtelenség a rövid- és hosszútávú egészségkárosító hatásaival tisztába lenni.

A romániai Mentsétek meg a Gyermekeket Egyesület (Salvati Copiii) legújabb kutatásában az internetezési szokásokat elemezték. A felmérésbe összesen 2740 nyolc és tizenhét év közötti kiskorút vontak be. A gyerekek zöme (78 százaléka) iskolai tanításon kívül átlagosan legkevesebb NÉGY órát tölt a világhálón. Ha napirendileg kiszámoljuk, hogy ezek a gyerekek körülbelül 6-8 órát vannak iskolában, átlagosan 8-10 órát alsznak, négy órát interneteznek, akkor az eredmény elrettentő, ugyanis gyakorlatilag 2-6 órájuk marad egy nap szabadidőre. Ebbe az evést, a különböző magánórákat még nem számoltuk bele. Persze mindig elmondjuk, hogy tisztelet a kivétel, hogy a világvárvány miatt kialakult online tanítás nem tette lehetővé a megvonást, azonban ezek az eredmények nem a Covid miatt alakultak ki.

A megkérdezett gyerekek 49 százaléka érezte magát már kényelmetlenül valamilyen megosztás kapcsán, 29 százalékuk találkozott meztelenséggel vagy szexuális tartalommal, és húsz százalékuk beismerte, hogy effajta fotókat, videókat kértek már tőlük is.

De hogyan lehet ezt a fajta mumust kezelni, milyen tanácsok, ajánlások vannak a világhálón töltött időre nézve?

Dr. Baracsai Katalin internetjogással, közösségi média trénerrel ezekre a kérdésekre kerestük a választ.

„Ahhoz, hogy azokat a helyzeteket kivédjük, hogy felnőtt, ijesztő, vagy félelemkeltő tartalommal találkozzon a gyerek, érdemes az eszközre, a nem megfelelő alkalmazások, vagy nem az adott életkornak megfelelő applikációk törlése mellett szülői felügyeleti programokat telepíteni, amiknek alapbeállítása az, hogy tartalom- és képernyőidő korlátozásokat használ-

lunk. Hiszen egészen más igénye van az öt évesnek, mint egy iskolába járó gyereknek, vagy a 16 évesnek, akit gyakorta már felnőttként kezelünk.”-mondta dr. Baracsai Katalin.

De mi az az időintervallum, ami még kezelhető, ami nem káros?

A szakértő az Egészségügyi Világszervezet (WHO) ajánlásaira hivatkozott, ugyanis 2018-ban már a WHO megfogalmazta azokat a normákat, amik a játékfüggőség megakadályozására tértek ki. Ennek alapján videójáték-függőségről

beszélünk, ha egy személy napi hét óránál többet játszik, és amellet a fizikai szükségleteit (evés, ivás), valamint szociális készségeit (iskolába járás, találkozás a barátokkal) elhanyagolja.

„De nem csak játékfüggőségről beszélhetünk, hanem eszköz, alkalmazás függőségről, túlzott tartalom fogyasztásról.”-fogalmazott dr. Baracsai Katalin.

Az Egészségügyi Világszervezet még 2019 áprilisában ajánlásokat fogalmazott meg a képernyőidővel kapcsolatban is, ahol szigorú szabályokat állított fel.

„Két éves kor alatt semmilyen okos eszköz ne kerüljön a gyerek kezébe, sőt

attól is tartózkodni kell, hogy azt lássa, a szülő használja például az okostelefonját, vagy bármilyen internetezésre alkalmas eszközt. Két és öt éves kor között szülői felügyelet mellett napi egy óra lenne az ideális állapot, mert ez egy olyan érzékeny időszak, amikor az agynak olyan területei is fejlődnek, ami a gyereket a túl erős és túl sok inger hatására akár picit visszavetheti az előre lépésben, vagy bizonyos készségek nem megfelelően alakulnak ki.”- fejtette ki dr. Baracsai Katalin.

Hozzátette, ha a gyerekek valamilyen lemaradása van, arra vannak fejlesztő alkalmazások, vagy akár a korai eszközhasználat segíthet a szociális készségek fejlesztésében, a finommotorikai eszközök megmozgatásában is. A közösségi médiatréner azzal szembesül, hogy az elemista korosztálynak iskolaidőben a napi fél-egy óra, ami engedélyezett. Az 5-8 osztályosoknak már jóval szabadabb, és a középiskolában már abszolút rájuk bízák.

„Ez ugyan olyan tudatos építkezés, mint az, hogy épp mit töltünk le az eszközre, hova regisztrálunk, mit használunk, és ezt bizony kísérnie kell a szülőnek. Ahogy haladunk előre az időben, ezen változtatni kell.”- zárta a gondolatmenetet..

Nem szabad figyelmen kívül hagyni ezt a jelenséget. Folyamatosan beszélni kell a gyerekekkel a világhálóról, az ottani cselekményekről, mivel ezek is ugyan úgy részévé váltak az életnek, mint az, hogy „mi volt ma a suliban”. A korlátozás azért tud hasznos lenni, mert tartalmas gyermekkor tudunk kialakítani ezzel. Lesznek meghatározó emlékei, azáltal, hogy a virtuális világból kirángatjuk őket.

Farkas Júlia

Könyv és gyertya-díjasunk – 2022 Domokos Edit Margit

Idén az RMDSZ Maros megyei és marosvásárhelyi szervezete 11 Maros megyei személyt tüntetett ki a Könyv és gyertya díjjal, akik tevékenységükkel a helyi magyar közösségeket erősítették. Örömről köztük lehetett a szovátai Domokos Edit Margit.

„Több évtizedes munkám során a könyvtár a város szellemi művelődési központjává érlelődött.

Az 1990 előtti évek a diktatúra évei voltak. A könyvtár tevékenysége felülről irányított volt. Ebbe a milióbe kellett beágyaznunk az anyanyelvi kultúránk értékeinek a felvállalását, terjesztését.” – Domokos Edit Margitot idézem. Jelképértékűnek érzem, hogy a Könyv és gyertya-díjra jelölhettük őt, hiszen életében mindig nagyon fontos volt a könyv, tisztelettel érintette és tisztelettel beszélt róla, mert szellemi fényforrásnak tekintette, s számára a könyv maga volt a gyertya felvillanó világossága.

Könyvek között élt, városi könyvtárosként könyvek között és elsősorban könyvekkel dolgozott. De nemcsak, hiszen olvasótábort is nevelt, s mint a fenti idézetből is kiderült, kulturális értékeink terjesztését szívügyének tekintette.

Sóváradon született. A családból az adott szó értékének, a becsületességnek, a tisztaságnak fontosságát, és a közösségi élet összetartó erejének tapasztalatát kapta útravalónak.

1956-1960 között a marosvásárhelyi Zeneművészeti iskolában celló szakos volt Kozma Géza tanár úrnál, majd a szovátai Ady Endre Középiskolában érettségizett 1963-ban, de már várt is rá a szülőfaluja könyvtára. Akkor jegyezte el magát a könyv, az írott szó szolgálatára.

1968-2000 között a szovátai városi könyvtár lett az „otthona”. Idilli hely az önképzésre és művelődésszervezésre. Lelkes munkájához társakat talált. Volt kikkel, és volt kikért dolgoznia. A nyolcvanas években kapott igazi lendületet. „Lélektől-lélekig” mottóval művelődési kört alakítottak, s a rendszerváltásig több,

mint 50 rendezvényt szerveztek annak keretében: író-olvasó találkozót, könyvbemutatókat, sóvidéki Szép beszéd találkozót, szavalóesteket, irodalmi összeállításokat, képzőművészeti kiállításokat, tematikus előadásokat. A rendszerváltás után a városi könyvtárban született a város kulturális életében máig meghatározó szerepet betöltő Bernády Köz művelődési Egylet létrehozásának gondolata, amelynek titkári – tehát szervezői –

feladatát immár jobb körülmények között, tán a korábbiaknál is nagyobb lelkesedéssel egy évtizedre felvállalta.

Könyvtárosként mindig fontosnak tartotta az olvasók igényeinek a maximális kiszolgálását és a törzsállomány növelését. Ehhez szakmai kapcsolatrendszert épített ki, aminek köszönhetően jelentős adományokkal gazdagodott a városi könyvtár. 1995-ben elkészítette a Városi Könyvtár monográfiáját az 1952-1994 közötti időszakról.

Domokos Edit Margit 2000-ben vonult nyugállományba, de szakmai, közösségépítő munkájának megannyi eredményét ma is érzik a szovátaiak.

Molnos Ferenc

Szovátai tánckultúra

A magyar néptánc – mint a magyar népművészet egyik ága – egy ének vagy hangfelszereléssel előadott ritmikus mozdulatsor. A legkorábbi néptáncformák a középkorban kialakult körtáncok voltak, amelyek a csoporttáncok egy átfogó műfaji formai osztályát képezték és képzik napjainkig is.

Ez a táncforma általában összefogódzással (kéz-, váll-, derék- vagy övfogás-

sal), egyfajta láncalkotással történik. Az összekapcsolódás meghatározza e táncok alapvonásait: motívumkészletük általában egyszerű és csekély, szerkezetük kötött vagy félig szabályozott. A láncformáknak az európai táncművészetben nagy múltjuk és szerepük van, míg másutt (Kis-Ázsia kivételével) szórványosabban vannak jelen. A magyar néptánc szabályozott egyéni és páros formái a 17. és 19. század között jelentek meg. A tánc típusok között a botoló, a legényes és a karikázó a régebbi táncfajták csoportjába sorolható, míg például a csárdás és a verbunkos az újabb táncstílust képviselik.

Erdély földrajzi és nemzetiségi helyzete, önálló történeti fejlődése sajátos táncművészetet eredményezett. Ebben együtt érvényesül a hagyományok töretlen megőrzése és szerves fejlesztése, a néprajzi tagoltság sokszínűsége, a különféle népek kapcsolatainak gazdagító hatása. Hazánkra jellemző a táncdialektus többszínűsége, mert annak ellenére, hogy a nemzetközi tánc egyre inkább uralkodó szerepet tölt be a fiatal nemzedék körében, még mindig akadnak olyan vidékek, ahol a nemzeti és kulturális hagyományokkal a néptánc segítségével ismerkednek meg. Hazánkban jellemzőek a kalotaszegi néptáncok, a mezőségi néptáncok, a Maros-Küküllő vidéki és marosszéki néptáncok, székelyföldi néptáncok és a bukovinai székelység táncjai, a gyimesi csángók néptáncjai illetve a moldovai csángók néptáncjai.

Kisvárosunk, Szováta, azon vidékek közé tartozik, ahol őrzik a néphagyományt és fejlesztik azt. Az évekkel ezelőtt elkezdett néptánc és eme dialektus oktatása szerencsére mostanára is fennmaradt, és ezt mi sem bizonyítja jobban, mint Szováta jelenlegi néptánc együttese a Sirülők. Tőkés Lóránt csókfalvi néptáncoktató segítségével 2014-ben, az S. Illyés Lajos Általános Iskola keretein belül indult újra táncoktatás és 2015-ben meg is alakult a Sirülők néptánc együttese. A táncoktatás indítása az akkori negyedik osztályos diákok oktatásával kezdődött, ahová becsatlakozott még két ötödik osztályos tanuló is.

Tőkés Lóránt szerint, a két osztály tanuló az úttörők a csoport megalakulásában, akik a táncszerepet legidősebb és legtapasztaltabb tagjai. Elmondása szerint ők mutatták meg a saját életútjukon keresztül, hogy a kiskamaszkor ellenére a sok más szórakoztató lehetőség mellett, legyen az foci, kézilabda vagy bármiféle szabadidős tevékenység, a néphagyomány ápolása nemcsak fontos dolog, de ugyanolyan szórakoztató is. Ez abban is meglátszik, hogy a kezdetek óta egyáltalán nem apadt az érdeklődésük, ugyanolyan intenzitással járnak táncolni, mint ahogy elkezdték. A néptánc egyfajta összekovácsoló jelleggel bír, mert a közös táncművészet alatt jobban megismerik egymást a fiatalok, és ez lehetőséget teremt kapcsolatépítésre is.

A magasabb létszám miatt, minden második évben összevonnak minden második generációt és abból kialakul egy táncszerepet. Tőkés Lóránt szerint azért fontos ezt kiemelni, mert táncoktatás folyik az S. Illyés Lajos általános iskolában, ahol kezdő szinten tanítják a diákokat elsőtől negyedik osztályig. Ellenben a táncszerepetben résztvevő diákok visszajárnak délután külön oktatásra, akik már nem csak táncórán résztvevő gyerekek, hanem a Sirülők táncszerepet tagjai, amely már a negyedik generáció tagjait készíti néptáncra tanítani. A módszertan szerint a nulladik és harmadik osztályos tanulók számára inkább népi gyerektáncok tanítását helyezik előtérbe, mert véleménye szerint ezek a játékok egyfajta segítséget nyújtanak a dalok megismerésében és azok ritmusvilágának megértésében. Harmadik osztályos kortól negyedik osztályos korig már könnyebben tanulható táncokat tanulnak, amelyek után már minden félévtől teljesen új táncok következnek. A Sirülők néptánc együttes fő repertoárjába tartozó táncok a Maros-Kisküküllő vidéki, felsőmarosmenti, kalotaszegi, mezőségi, sóvidéki, vajdaszentiványi. A legfőképpen Erdélyből származó táncok közül, Lóránt elmondása szerint fontos, hogy sorrendet állítsanak fel a könnyen tanulható táncok között és a nehezebb táncok között. A

táncsoport az évek előre haladtával egyre nehezebb és nehezebb táncok elsajátítását teszi lehetővé, amelyek szépségét különböző fellépéseken láthatjuk.

A Sirülők néptáncgyűttes mellett azonban nemcsak gyereket tanítanak, hanem megjelent egyfajta felnőtt oktatás is, ahol kezdő illetve kisebb tapasztalattal rendelkező pároknak is tartanak táncórákat. Öt éve egy kezdeményezés alkalmával indult egy felnőtt oktatás, amely egy kötetlen csoport, ahol lehetőség van különböző erdélyi táncokat tanulni, egy alkalommal egy héten, csütörtökön a Domokos Kázmér Művelődési Házban. A kezdeményezés fő célja – Tőkés Lóránt szerint – egyfajta párterápia, mert a mai rohanó világban egyre kevesebb az olyan mulatság, ahol páros zenére táncolhatnak az egyének. Ezen alkalmakkor viszont teljes mértékben csak a tánctanulás a fő feladat. Általában olyan táncok tanítását teszik lehetővé, ame-

lyeket felnőtt korban is könnyebben elsajátíthatók, és mivel a felnőtt köztudott módon jobban felejt, mint a fiatal, ezért mindig ismétlés formájában kezdődik a táncoktatás, hogy mindenki rázódjon bele. Figyelemmel követik azt, hogy milyen arányban nő az érdeklődés egy adott táncval kapcsolatban. Ha nem kelti fel annyira a tagok érdeklődését az adott táncforma, akkor mást tanulnak helyette. A felnőtt táncoktatás során lehetőség van elsajátítani a sóvidéki és mezőszéki táncokat és azok változatos lépésmozzanatait. Tőkés Lóránt fontosnak tartotta megjegyezni azt is, hogy olyan párok is részt vehetnek táncoktatáson, akik kezdő szintű tudással rendelkeznek, mert a folyamatos ismétlések és odafigyelés által könnyebben utoléri azokat, akik esetleg már előrébb járnak a néptáncolás terén. A kezdést viszont inkább ősztől ajánlja, mert a nyári szünet után mindig fel kell eleveníteni az elfeledett lépéseket és így könnyebb a kezdők

számára bekapcsolódni és megtanulni azt, amit már a többiek elsajátítottak.

A tánc tanítása fejleszti a ritmusérzékelt, a térérzékelt, a testtartást és a mozgáskoordinációt, amely a mindennapi élet számos területén fontos a tanuló számára. Hozzájárul az egészség megőrzéséhez, fejleszti a társas kapcsolatok iránti érzékelt: együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére ösztönöz.

Koszta Csaba

Wass-sors

„Álmodjatok csak, majd virrasztok én.
Kárpátok orma, álmodó Maros-völgy”.
(Wass Albert)

Floridában Erdélyről írt,
remélve, hogy viszontlátja.
Valamikor haza jönni,
s hegyeit csodálni vágyta.

Hegyeit és embereit,
kikre sok áldását szórta...
Görgény s Kelemen fenyesét
palmák sora nem pótolta.

Erdély nagy fia volt mindig,
lelkében kincs-garmadával.
Lopakodva így szólt a sors:
„Nézz szembe a nagyvilággal”.

Bajorerdőn, külhonban írt.
Megmaradt a szó s a forma,
s átvitte az óceánon
Amerika nagy hajója.

Floridában talán így szólt:
„Én írok, az idő ballag”,
s hozott némi elégtételt:
elvasott a veres csillag.

Azután is számtalanszor
járt a hajó oda-vissza,
hozzá nem volt szerencséje,
őt urnában hozta vissza.

Ahol egykor ő is ott járt,
marosvécsi tölgyek között,
sziklasirja szilárdan áll
álmodó Maros-völgy fölött.

2022. február Németh János

RULETT

Megbolondult ez a világ,
ruletten az élet.
Nyers erővel bont most törvényt,
halált oszt a végzet.

Éjszakákban álmok sírnak,
gyengül a Hold fénye.
Kifordult az ész magából,
hazamenni kéne.

De hova? Már minden káosz,
rulett lett az élet.
Legjobb volna átaludni,
ezt az ébrenlétet.

Csiki Melinda

FÁJ/DALOM

Kék eres az egek alja,
lábat növesztett a bánat.
Álmok sírnak, s velük én is...
Labilissá tett a század.

Ő a hibás, őt vádolom!
Lám beváltak a jóslatok.
Hátunk mögött ördög nevet,
éjek lettek a nappalok.

Torkomon vas. Fojt az élet!
Lelkem issza. Háború van!
Vérzajjá lett minden bennem.
Anyá vagyok, s van egy fiam...

A vírus sehol. A tél vak.
A halál ontja szirmai.
Színlelem, hogy nyugodt vagyok,
de úgy falhoz vágnék valamit!

Törjön százezer darabra,
legyen semmi, ha földet ér.
Fáj az ember a világnak,
ahogy fájok magamnak én!

Csiki Melinda

Színházkedvelők figyelmébe

A budapesti Vígszínház néhány előadását elhozza Erdély kulturális városaiba is.

- április 1. Párbeszéd, sötétben - Kézdivásárhely
- április 2. Párbeszéd, sötétben - Csíkszereda
- április 3. Párbeszéd, sötétben - Székelyudvarhely
- április 5. Párbeszéd, sötétben - Temesvár
- április 6. Párbeszéd, sötétben - Marosvásárhely
- április 13. Hamlet - Kolozsvár

K.I.

Spirál

Egy férfi és két nő különös háromszögtörténete bontakozik ki egy tóparti házban. A titokzatos módon eltűnt apáról a fiúra hagyományozott horgászto távol esik a várostól, egy elszigetelt, varázslatos világ. Halak, madarak, vadállatok békésnek tűnő otthona. A felszín alatt azonban titkok lappanganak és az évszakok körforgásával együtt a horgásztavat gondozó férfi és két nő baljós története is beteljesedik. Lélektani krimi az elengedésről, az ismétlődő kapcsolatokról, a konfliktusokról és a szembenézés nehézségeiről.

A Spirál Felméri Cecilia kolozsvári rendező (Boldogságpasztilla, Végtelen percek, Mátyás, Mátyás, Kakukk) első nagyjátékfilmje. Korábbi alkotásai több rangos nemzetközi filmfesztiválon vettek részt, Felmérit a CineFest-en „A jövő reménysége díj”-jal, a Magyar Filmszemlén a „Legígéretesebb fiatal tehetség díj”-jal ismerték el. Felméri valamennyi korábbi munkáját Muhi András producerrel készítette, közös munkájuknak mintegy megkoronázása a mostani játékfilm.

A film főszereplői az Oscar-jelölt, Arany Medve-díjas Testről és lélekről Európai Film díjas színésznője, Borbély Alexandra; a Pororoca című filmbeli alakításáért több rangos nemzetközi filmfesztiválon a legjobb férfi főszereplő díját kiérdemlő, az Arany Medve-díjas Anyai szív sztárja, Bogdan Dumitrache román színművész (Pororoca, Legjobb szándék); és Kiss Diána Magdolna (A nagy füzet, Fehér Isten, Az Úr hangja). A

Spirál látványtervezője Cseh Renátó, operatőre Réder György (Brazilok, Lajkó, cigány az úrban), a jelmeztervező Ferencz Zsófi. A film az Inforg-M&M Film és a Hai Hui Entertainment koprodukciójában, a FocusFox gyártásában, a Nemzeti Filmintézet, a Román Filmközpont (CNC) és az Eurimages támogatásával készült.

Kelemen Irénke

Mi történik a szomszédban

Az orosz-ukrán ellentét, és háború aktuális történései óráról órára nyomom követhetőek a szociális média bármelyik platformján. Ez lehetővé teszi a világ bármely pontján élő átlagember számára is a legfrissebb eseményekről való tájékozódást. Bár ezen hírek, és a médiában közzétett információk valóság- illetve igazságtartalma vitatható, mégis teret biztosít a pártválasztásra, és véleményformálásra (ennek megosztására főként) a történetekkel kapcsolatban. Ami a legfontosabb: bármiféle következmény nélkül.

Arról azonban, hogy a szóban forgó ellentét mióta tart, és pontosan mi is indította el a háborút, már jóval kevesebben osztogatnak véleményt tájékozatlanság, vagy egyszerű ignorancia miatt. Pedig egyértelmű, hogy a helyzetet nem egy néhánynapos konfliktus szülte.

Vlagyimir Putyin nem rég úgy nyilatkozott, hogy Ukrajna gyakorlatilag nem is létezik. Ahogy ő fogalmazott: Ukrajnában sosem volt hagyománya az államiságnak, az országot pedig Lenin hozta létre. Bár van benne némi igazság, a jelenlegi orosz álláspontot inkább nevezik egyfajta pseudo-történelemnek.

Az ukrán, és orosz nép is a Kijevi Ruszhoz köti kulturális gyökereit. Ez a kezdetleges államalakulat számtalan törzs, klán, és etnikum összefogásából született (nevezik Szláv Őshazának is). A legtöbb ősi törzs valóban összeolvadt, egy nyelvet kezdtek beszélni, egyes lettek hagyományaik, és saját nemzeti identitásuk. De az oroszok, és ukránok viszonya nem intézhető el ilyen könnyen. A Kijevi Nagyfejedelemség ugyanis szétesett a 13. században, és egészen a 17. századig kellett rá várni, hogy a lengyel uralom alól újra az oroszokhoz csatlakozzanak.

A kulturálisan szétvált orosz, fehérorosz és ukrán népek a cárság szemében sem voltak egyek. Bár maga Putyin érvel azzal, hogy nem létezik ukrán nemzet, ők mind oroszok, miközben a 17. századi újraegyesüléstől megkülönböztették őket.

Mesterséges állam? Ajándék?

Valóban a Lenin-féle nagyforradalom kellett hozzá, hogy végül állammá váljon, de túlzás lenne mondani, hogy ajándékba kapták. Az 1917-es forradalom során a bolsevikok mellett számtalan más etnikum is fellázadt az orosz hatalom ellen, hogy kivívják saját függetlenségüket. Ukrajna létrejött az ukrán felkelések eredménye, nem ajándék.

Így soha nem tagadták, hogy létezne. Sőt, egy felismert probléma volt, hogy önállóodni szeretne. Azonban Leninnek szüksége volt rá a Szovjetunió létrehozásához, ezért szállták meg, és tettek kommunista kormányt az élére. Mégis fontos megjegyezni, hogy minden kulturális jogaitak tiszteletben tartotta a kormány. Bevonták őket a szocialista kormányban, szabadon használhatták a nyelvüket, gyakorolhatták a hagyományait, folyamatosan nőtt az arányuk a kommunista pártban, ráadásul a vallásellenes kampány közepén is hagyták ortodox egyházukat működni.

Majd Sztálin politikaváltásával a leginkább földműves ukránok ellenségévé váltak. Beindult a tervgazdaság, ami a kedvezőtlen időjárással a történelem egyik legsúlyosabb éhínségéhez vezetett. És míg más területek egyre több segítséget kaptak, Ukrajna magára

maradt. A kialakult ellentét a világháború csak tovább rontott.

Majd Sztálin halála után, az ukránok elnyomása feloldódott. Hruscsov kedvelte az ukránokat, nem ellenségként tekintett rájuk, ezért is kapták meg tőle a Krim-félszigetet.

A Szovjetunió szétesett, ekkor nőtt fel Vlagyimir Putyin. Számára Oroszország, és az Unió egy és ugyanaz. Csernobil után, a 70-es években Ukrajna ismét elkezd az önállósodáson gondolkodni, ez sértett mindent, amiben ő hitt. A Szovjetunió végével, 1991-ben népszavaztak az ukránok függetlenségéről, országosan 90%-os többséggel nyert az önálló Ukrajna („Elárulta a Szovjetuniót”).

A kétpólusú világ egyensúlya felbomlott.

Ukrajna a függetlenség után korrupt politikusok jöttek-mettek, a gazdaság pedig romokban hever(t). Csak a 2000-es évek végére tudtak valamilyen növekedést felmutatni. 2004-ben Viktor Juscsenko, EU-párti elnök lépett az ország élére, ami semmit nem segített a Putyinnal való konfliktuson. A feszült helyzethez hozzájárul a 2005-ben induló gáz-vita. Az ukránok lopták a gázt a vezetékekről, ami hatalmas pénzüsségeket jelent. Ez a vita 2010 elején rendeződött csak, és még ebben az évben választották meg az új, oroszbarát elnöküket is, Viktor Janukovychot. A 2014-es újrászavazásával felkelés tört ki (sokak szerint elcsalta a szavazatokat). A tüntetések elűzték az oroszbarát kormányt, ám válaszként Oroszország elfoglalta a Krim-félszigetet.

A déli, és keleti ukrán területeken oroszbarát szeparatista akciók kezdődtek meg, és kitört a Kelet-Ukrajnai háború. A donyecki és luhanszki Népköztársaság azóta harcol függetlenségéért. A lakosság fele-fele arányban orosz.

Közben az ukrán gazdaság még 2015-ben is súlyos válságban volt, a korrupció pedig messze a legmagasabb Európában. Így abban, hogy Ukrajna képtelen megeremteni, és fenntartani egy működő államszervezetet, mégis Putyinnak volt igaza.

Ki a hibás?

Bár az ott dúló helyzet súlyos, katonai és civil áldozatokat követelve, mindkét fél követett el háborús bűnöket. A szélső jobboldali ukrán csoportok rasszista megmozdulásaikkal, kisebbségben élő orosz csoportok (és nem csak) sorozatos megalázásaival, Putyin pedig a válaszreakcióival. Ez azonban még mindig nem ok egy háború kirobbantására.

(A kisebbségi ügyek miatt például Magyarország is megtorpodta Ukrajna NATO-csatlakozását.)

A NATO fenyegetőzik?

A NATO repülőgép támaszpontokat és egyéb katonai megerősítést telepített Kelet-Európába 2014-ben. És mindez most csak a sarokba szorított Oroszország önvédelmi háborúja lenne?

Bár sokan egyetértenek Putyin politikájával, és esetleg az ukránokat is ellenszenvesnek tartják a korrupt kormányukkal és a magyar kisebbségeket is elnyomó politikájukkal, de akármelyik oldalon is foglaljon pártot az ember, be kell látni: a háború nem volt, és soha nem is lesz megoldása semmilyen konfliktusnak.

Kelemen Irénke

Kinek a háborúja

Már túl vagyunk a retteneten, mikor e sorokat írom, már két hete háború dúl a szomszédunkban. Azt mondják, mindenhez hozzá lehet szokni, még a háborúhoz is. Ez valóban így van, ha kellő távolságból szemléljük, hiszen az elmúlt évtizedek során hány meg hány háborúról, kisebb-nagyobb fegyveres összecsapásról hoztak hírt az újságok, elrettentő képeket a televízió-csatornák hírműsorai anélkül, hogy a döbbeneten és a közvetlenül érintettek iránti együttérzésen túl valamiféle válaszreakcióra készítettek volna. Mondhatjuk, hozzászoktunk, életünk részévé vált, hogy a világ valamely távoli részén nap mint nap háború van. Ám amikor a háborús helyszín közelebb kerül hozzánk, felkapjuk a fejünket. Emlékezzünk a délszláv válságra, a Jugoszlávia felbomlását eredményező háborúkra. Ott már nem csupán a közelség okán, de a délvidéki magyarok révén is érintettnek éreztük magunkat, s nem csoda, hogy többször szorult össze a gyomrunk, mint az iraki háború idején.

Most ismét közel jött hozzánk a háború. Mi, a II. világháború után születettek, azzal a reménnyel éltünk, hogy az életünkből kimaradnak a háborúk, hogy ugyan a világ valamely részén minden nap dörögnek a fegyverek, de nekünk már sosem kell a golyók elől kapkodnunk a fejünket, nem kell megtapasztalnunk a háború borzalmait. Most mégis félünk, hogy némely esztelen politikai megfontolatlansága, de méginkább pénzügyi körök önző érdeke és minden humanizmust kizáró kegyetlen számítása nem sodor-e bele újra egy háborúba.

Éhezünk a felelősséggel kijelölt szót, amely nem az érintettek közötti feszültség fokozását, de a megbékélést, a kiegyezést segíti. Viszonylag kevés ilyent hallunk. Éhezünk az igazságot. Az angyal és ördög harca tálalást nem tudjuk elfogadni. Pedig a hírközlő eszközök ezt hozzák. Védekezőről és agresszorról beszélnek, de arról kevesek szólnak, hogy mi válthatta ki a konfliktust. Miközben magunk is együttérzünk a háború áldozataival, és segítjük, ahogyan tudjuk őket, nem árt, ha arra is időt szánunk, hogy megnézzük, mi van a parván mögött. Mert nem arról szól a történet, ami elsődlegesen látszik. Két világhatalom – USA és Oroszország – geopolitikai harcáról van szó, és bármilyen hihetetlennek tűnhet, bármennyire is érinti őket, az ukránok ebben mellékszereplők. Így van ez akkor is, ha az ők országukat lövik, ha az ők területeiken folynak a katonai műveletek, s ha ők fognak végül jelentős számú embert és bizonyos területeket veszíteni is.

A konfliktus kapcsán a híradásokban, persze, keveset szerepel az USA. Mintha semmi köze sem lenne az egészhez, mintha csupán elítélné azt, és segítené szóval, fegyverrel, kereskedelmi-gazdasági szankciókkal a minden valós ok nélkül megtámadott áldozatot. Pedig a helyzetet ő teremtette a korábbi megállapodások be nem tartásával – amikor a Kelet-Közép-Európa államaiból az oroszok kivonultak –, a nyugati érdekszféra terjeszkedésével, a NATO kelet felé nyomulásával. Igyekeztek körberakni rakétákkal, s Ukrajna magukhoz ragadásával az ukrán-orosz határig felvonulni. Mondhatni, hogy végbélkúpként rakétákat nyomtak fel az oroszok altestébe.

A hely szűkössége okán nem fejtegetem ezt tovább. De talán segít a helyzet megértésében az alábbi táblázat adatsora. És ebben még nincsenek is benne mindazok a dátumok és helyszínek, amikor és ahol a mostanihoz hasonlóan csak kreálta a helyzetet, de fegyveres katonával nem vett részt az USA. – *molnos* –

Az Amerikai Egyesült Államok 20 – 21. századi háborúi

20. század	
1910–1919	Amerikai–mexikói határháború
1912	Negrófelkelés – Kubában
1912–1933	Nicaragua amerikai megszállása
1914–1915	Bluff-háború – jut indiánok, pajutok
1915–1934	Haiti amerikai megszállása
1916–1918	Cukorintervenció Kubában
1916–1924	Dominikai Köztársaság amerikai megszállása
1917–1918	Első világháború
1918–1920	Oroszországi polgárháború - Helyszín: Oroszország, Mongólia, Irán
1923	Posey-háború - út indiánok, Pajutok - Helyszín: Utah
1941–1945	Második világháború
1941–1945	Koreai háború
1958	Libanoni válság - Libanon
1961	Disznó-öbölbeli invázió - Kuba
1965–1966	Dominikai polgárháború
1965–1973	Vietnámi háború
1978	Második shabai háború - Zaire
1982-1984	Libanoni békefenntartók
1983	Grenada amerikai megszállása
1989–1990	Panama amerikai megszállása
1990–1991	Öbölháború - Helyszín: Irak, Kuvait, Szaúd-Arábia, Izrael
1992–1995	Szomáliai polgárháború
1994–1995	Haiti megszállása
1994–1995	Boszniai háború - A délszláv háború része
1998–1999	Koszovói háború - A délszláv háború része
21. század	
2001–2014	Afganisztáni háború
2003–2011	Ocean Shield-hadművelet - Helyszín: Indiai-óceán, Adeni-öböl, Szomália
2011	Líbiai intervenció
2014 –	Az Iszlám Állam elleni háború - Az iraki polgárháború, szíriai polgárháború, líbiai polgárháború

Lengyel, magyar két jó barát

Minden egyes nemzedék újat akar, az ifúság türelmetlen, feszíti a tenni akarás. Nem akarja elfogadni az idősebb korosztály gondolkozását, szemléletét. Túlhaladottnak látja azt a világot, amelybe beleszületett, valami egészen mást, újat akar létrehozni. A forradalmárok nem érik be toldozás-foldozással, mindent elsöpörnek, nem számolnak a következményekkel. A forradalom lerombolta Bastille-t és felállította a vérpadot, kihirdette az emberi jogokat és létrehozta a terrort. Kossuth és a romantikus fiatalok elindították a szabadságharcot, és nemsokára következett a nemzet letiprása. Széchenyi mást akart, de nem hallgattak rá. A magyarság sorsa másképpen alakulhatott volna.

Az 1848 elején a lengyel szabadságharc szele elérte Magyarországot is, a márciusi események lázba borították az országot. Beöty Ödön, a nap szülötte reformpolitikusként vallotta magát, mindvégig a szabadságharc elkötelezett híve maradt, de amikor a fejleményeket látta, megtorpant, nem merte vállalni politikai állásfoglalásának következményeit, az emigrációt választotta.

Magyarország és Erdély békés felszabadítása rövid idő alatt végbement ugyan, de azon a dicső tavaszon már sejteni lehetett a jövő tragédiáját. A megtorlás tervét Bécsben hamarosan kidolgozták. A Habsburgok és az orosz Romanovok közötti szoros együttműködés már az 1830-1831-es lengyel forradalom leverésekor hatékonyan bizonyult. Az alig hatalomra jutott Ferenc József egyik segélykérést a másik után küldte a cári udvarhoz. Kérése rövidesen meghallgatásra talált, a cár a katonai segélynyújtás mellett döntött. A moszkvai kanossza-járás akkor érte el tetőpontját, amikor a cár a fiatal császárt magához rendelte, aki letérdelt és kezét csókolta birodalma megmentőjének. Ahogy annak idején „Párizs megért egy misét” úgy e vazallusi gesztus is megért egy katonai segélynyújtást.

A politika szótárában a hála ismeretlen fogalom. A császár - nyilván - tudta, hogy alig száz évvel korábban a Habsburg uralmat a magyarok mentették meg. Mária Terézia számos alkalommal ki is fejezte háláját a magyar huszároknak, akik „Életünket és vérünket a királynőért” szállóigéjével tettek a tanúságot a császárné mellett hűségükről. De a császárt a múlt nem érdekelte, trónra lépésekor a dicsőség fejébe szállt, a lázadó magyarok letiprására készült.

Beöthy Ödön a veszély elől elmenekült, Bem tábornok Magyarországra jött és felvállalta a szabadságharc ügyét. A politikus kereket oldott, a katona helytállt. A katona ott kezdődik, ahol a szép szavakon túl kockára teszi életét. A lengyel szabadságharc elbukott, Magyarországon viszont felcsillant a remény: véget lehet vetni az idegen elnyomásnak. A csatatereken harcoló katonáknak, tábornokoknak egész sora arról álmodott, hogy szabad, új világ van születőben. Nem véletlenül nevezték a márciusi fiatalokat romantikus nemzedéknek, romantikus volt az izzig-vérig.

Bem tábornok elvállalta az erdélyi hadsereg teljhatalmú főparancsnokságát, átvette Czetzől a hadsereget. A kortársak döbbenetes színekkel ecsetelik az Erdély határán álló szétzilált magyar honvédség akkori állapotát. Rosszul felfegyverzett, képzetlen újoncokból álló sereg volt az, melynek legénysége csak alig pár hetes kiképzésben részesült, a tüzérek nem értettek az ágyúk kezeléséhez, alig akadt gyakorlott zászlóaljparancsnok a seregben. Rossz volt az ellátás, fegyelmezetlenség jellemezte az újoncokat. Ezzel a rosszul felfegyverzett, gyakorlatlan, demoralizált sereggel szemben viszont ott állt a jól felfegyverzett, kitűnően képzett császári hadsereg. Ráadásul a császári fővezér jól ismerte az erdélyi terepet és viszonyokat, Bem tábornok viszont először lépett Erdély földjére.

A helyzet felismerése, az erős akarat, a kitarítás csodát művelt: a magyar hadsereg rövid idő alatt ütőképes ellenfélnek bizonyult. A vetélytárs Czetz tábornok is elismerte: „Bem tábornok katonái és tisztjei istene, atyjukat és mesterüket tisztelik benne.” A hadsereg helytállása, hősiessége a vezér nagyszerű érényéből, példamutatásából fakadt.

Bem tábornok az erdélyi szabadságharc legendás hőse, amint Báthory István erdélyi fejedelem, későbbi lengyel király is a lengyel nép szabadságharcának ikonikus alakja. Kölcsonősen beírták nevüket a magyar-, lengyel nép történetébe. A magyar-lengyel barátság nem tünde álom, hanem a közös küzdelem, a szabadságvágy vérrel megpecsételt szövetsége, amelyet napjainkban a balliberális hatalom igyekszik szétzilálni. Vajon sikerrel jár majd az alattomos kísérlet?

Czirják Árpád

Háború

A háború sok-sok szenvedéssel, veszteséggel, költséggel jár. Iszonyat annak, aki átéli, és megmagyarázhatatlan számára.

Valójában mindenki elítéli, el-lene beszél. Vagy mégsem? Már nem csupán a tettek, de a szavak is háborúért kiáltanak. Vannak, akik a békéért is háborúzni akarnak.

De hát mi is a háború? Nagyméretű erőszakos összeütközés. Fegyveres eszközökkel vagy más erőszakos eszközzel vívott küzdelem két vagy több ország között. Ellentétes érdekek, nézetek összecsapása.

A háború nem mindig fegyverekkel történik, de emberellenes lehet akkor is. Ránk kényszerít valamit, amit nem akarunk, elvesz tőlünk valamit, amihez ragaszkodunk, s meg akar változtatni, amennyiben életben hagy.

Nem tudunk másként gondolni a háborúra, mint az elszenvédő, a vesztés szemszögéből, hiszen nem mi akartuk. Nem mi terveztük, nem mi számoltattunk esetleges nyereségekkel – mert hiába mondják, nem mindenki veszít vele –, nekünk csak a nyakunkba szakadt, mint egy hirtelen támadt, dörgéssel villámlással járó égi veszedelem. Pedig dehogyis égi az. A háború inkább csendes dolgozószobákból – úgynevezett boszorkánykonyhákból –, kávécsészék mellől indul, csendes beszélgetésekből, s onnan jut el nagyobb és hangosabb tanács-termekig, döntést hozó kancelláriákig, katonai testületekig.

De bizony a háborúnak lehetnek nyertesei is, akik, ha utána mérleget vonnak, többet találnak a nyereségek oldalán, mint a veszteségeken. Ők azok, akik a háborús számlák fizetését részben vagy egészében másokra hárítják.

Egy háború politikai, gazdasági nyomással gyakran évekkel, évtizedekkel hamarabb elkezdődik, mint amikor először eldördülnek a fegyverek. Miért csak akkor kapjuk fel a fejünket? S miért nem látjuk még akkor sem az előzményeket?

Molnos Ferenc

Fehér vagy vörös

Két alapvető borstílus van: fehér vagy vörös. Ez még nem egészen azt jelenti, hogy milyen színű a borunk, hanem, hogy milyen a készítmódja. Az ugyan igaz, hogy a fehér borok az úgynevezett fehér szőlőkből készülnek. Ám nem kizárólagosan, hiszen ide soroljuk a rozéborokast is, amelyeknek tulajdonképpen kékszőlő az alapanyaga, ám savaik okán mégis fehér bor jellegük van. Ugyanis a fehér borok meghatározói a savak. Ízlelhettünk ugyan olyan a Kárpát-medencén kívül készült fehér bort is, amelyek híján voltak a savaknak. Nem is szerettük az ilyet, azt mondtuk rá, hogy bár mindene megvan, csak éppen nincs karaktere. A piacainkra behozott jó cukorfokú szőlőhöz ezért kevernek sokan bár kisebb cukortartalmú helyi szőlőket, hogy a szükséges savakat bevigyék az ebből készített borokba.

A savak nélkülözhetetlenek a borban, azok adnak életet neki, a savakban szegény bor nem csupán jellegtelen, de gyorsan is romlik. Ám a savakkal mégiscsak csínján kell bánni, hiszen, ha a kelleténél több van a borban, nem igazán kedveljük. A túlságosan savas borokra mondja a székely, hogy „guggolós bor”, mert guggolva, észrevétlenül igyekszel elmenni annak az ablaka előtt, aki, ha meglátna, esetleg barátságosan beinvitálna néhány pohárnyi visszautasíthatatlan, de túlságosan savas savanyú borra. Valójában nem is a mérhető mennyiség a legfontosabb ebben, hanem az úgynevezett savérzet, amely nem áll egyenes arányban a savtartalommal, s amely emberről emberre különbözik. A savérzet kifejezés alatt azt értjük, hogy a mennyiség, minőség, sokféleség együttes hatását miként érzékeljük. Bár ebben is egyéneként különbözünk, mégis van közös nevező itt is. Ezt próbálják megcélolni a borkészítők. A szőlő savtartalmát meghatározó tényezők: a talaj, az alapkőzet – amibe lenyúlnak a szőlő gyökerei – valamint a szüretelés időpontja, hiszen a cukorfok emelkedésével arányosan esik a savassága. Az erdélyi borokra például jellemző egy nagyobb fokú savasság. Ez viszont jótékonyan köszön vissza a jól beért szőlőből készített borok karakterében.

De hát milyen savakról is van szó? A borban többféle sav lehet. Némelyek jelenlétükkel kedvezően befolyásolják a borról alkotott véleményünket (borkósav, borostyánkósav, citromsav), mások viszont kedvezőtlenül (ecetsav, hangyasav, stb.).

Nem csupán azért, mert szeretünk rendszerezni mindent, kóstolásnál három kategóriába sorolhatjuk savtartalom szerint a borokat: alacsony, közepes, és magas savtartalmúak. Az ízlelésünk viszonylag pontosan elhatárolja ezeket. De a bor lenyelése utáni nyálképződésünk mértéke mutatja igazán az elfogyasztott bor savtartalmát. Az a jó, ha diszkréten érezzük a savat – hosszan nyelvünk két oldalán – jótékony gyümölcsösséggel átszőve.

Fontos, hogy harmónia legyen a borban. Legyen egyensúly a cukor- és savtartalom valamint a savtartalom intenzitását jelző PH-érték között.

Persze, a PH-szintnek egy meghatározott tartományban kell lennie: a jó borok PH-értéke 3,1 és 3,8 között van. Ha a mért PH-érték kívül esik ezen, növelni vagy csökkenteni kell a savkoncentrációt. A savtartalmat növelhetik borkósavval, almasavval, tejsavval és citromsavval. A savtartalom csökkentéséhez élelmiszeripari tisztaságú szénsavas meszet használhatnak a borászok, de a savcsökkentés hűtéssel is elérhető.

Savak a vörösborban is vannak, bár olykor elnyomja a benne lévő cserzőanyag, a tannin. Így savhangsúlyos illetve tanninhangsúlyos borokra oszthatjuk fel őket. Savhangsúlyosak például a pinot noir, a kékfrankos, a zweigelt, a kadarka, míg tanninhangsúlyos borok a cabernet sauvignon, a cabernet franc, a merlot. Azt, hogy egy bor savasabb vagy tanninosabb lesz-e, nemcsak a szőlőfajta, hanem a termőtáj is meghatározza, a talajnak ugyanis igen nagy szerepe van a bor karakterének kialakulásában. A tanninhangsúlyosak általában nehezebbek.

Nem minden fehérbor készül fehérszőlőből. Ha a kékszőlő héját eltávolítják, fehér marad a bora. Így készül például a fehér kadarka. A vörösbor azonban mindig kékszőlőből készül, erjesztés során a kékszőlő héját nem távolítják, így abból a borba kerülnek a cserzőanyagok, a tanninok, amelyek fogyasztáskor a szápadlason száraz érzetet váltanak ki. A héjon áztatás öt naptól akár hetekig is tarthat. Közben időnként nyomkodják, megkeverik, hogy még több természetes összetevő szabaduljon fel.

A vörösborok érlelésére legalkalmasabbak a tölgyfahordók. Ezekben az éles aromák lágyulnak, nemesednek. A fehérborokat viszont jobb, ha rozsdamentes acélból készült tartályokban érlelik, érintetlenül hagyva annak virágos és citrusos jegyeit.

A kérdés: fehér vagy vörös bort akarunk. Valójában ezt ki-ki maga számára döntheti le. Vagy még így sem? Megesik, hogy az amúgy fehér bor kedvelője éppen vörös bort iszik azzal a benyomással, hogy tulajdonképpen a minőségi vörös bor sem vacak. Nyilván ez fordítva is áll.

– nos –

Felelős kiadó: Szováta Város Polgármesteri Hivatala, Fülöp László Zsolt polgármester
Szerkeszti: Molnos Ferenc

Lapszámunk munkatársai: Csiki Melinda, Czirják Árpád, Demény Anett, Farkas Júlia,
Fülöp Edmund, Kelemen Irénke, Koszta Csaba, Márton Béla, Németh János